

KECSKEMÉTI LAPOK

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 5 frt — kr. Negyedévre 1 frt 50 kr.
Félévre 2 „ 50 „ Egy szám ára 12 kr.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI HETILAP

HIRDETÉSI DIJ:

4 hasábos petit sor 5 kr., többszöri vagy terjedelmes hirdetéseknek árlengedés adatik.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP

Előfizetni lehet az év folyóán minden hónap elején.

SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ-HIVATAL: V. TIZED, N.-TEMETŐ-UTCA 93. SZ.

Helyeződij minden beiktatásért 30 kr.

Két törvényjavaslat.

Az ellenzéknek alig van többször koptatott vádja a mai kormány ellen, minthogy szabadelvűsége nem állja ki a tűzpróbát és a kilátásba helyezett egyházpolitikai reformokat csak „vakulj magyar” módra ígerte meg, de azok megvalósítására vállalkozni nem mer vagy nem akar.

A tűzpróba megvolt, a komoly törekvést igazolja a megtörtént tény.

Április 25 dike volt a napja, a midőn az alaptalan vádak kártyavára egyszerre összeomlott.

Az ellenzék képviselői s lapok által gyakorlatba vett és saját hivaikkal szemben több-kevesebb szerencsével folytatott pohorintási, bonyolítási és zavarossá tevő törekvések a siker oly kevés kilátásával vezethetnek most már tova, mint a köd nem takarhatja s az átláthatatlanság homályába nem temetheti a tárgyakat, ha a nap tiszta s hatalmas meleg fényének teljes erejével megjelen s a homályt szétszórja.

Azon nap szerepét, a mely a politikai láthatárnak mesterségesen létesített, a ráfogások, gyanítások igénybevételével — bár csak némelyekre, a csalódnai szeretőkre nézve — homályba borított területet mindenkire érvényesen tisztázó változtatta: Hyeronimi belügyminiszternek a polgári anyakönyvvizsgálásról és gr. Csáky Albin vallásügyi miniszternek a „zsidók recepció”-jának ügyében beterjesztett törvényjavaslata váltala el.

A beterjesztett törvényjavaslatok nyilvánossá létele óta most már tisztességgel kétségbe sem lehet vonni, hogy a Wekerle kabinet a tiszta, hamisítatlan szabadelvűség talaján áll s e téren haladó tevékenységét még az

elkvetlenítő eljárások sem képesek csökkenteni: a mit megígért, annak megvalósítására lépésről lépésre komolyan, határozottan törekszik.

Igaz, hogy a benyújtott két törvényjavaslat a teljes egyházpolitikai reformot nem szolgáltatja, mert a vallások szabad gyakorlatáról és a polgári házasságról szóló javaslat még nem adatott be, ámde a mi kézik az nem múlik s valószínű, hogy még ez évben e hazánk történetében korszakot alkotó törvényjavaslatok, a maguk egészében törvénynyé is válnak. Meglehet, hogy az ellenzék bőbeszédűsége, vagy a felsőház clericális áramlatát vet a gyors törvénynyé válhatásnak, de az már nem a kabinet vétkes s anyai bizonyos, hogy a polgári anyakönyvről szóló, igazán tökéletesnek mondható, mert kimerítő, a figyelmet mindenre kiterjesztő javaslat a polgári házasság előtt egyengeti az utat épen úgy, a mint a zsidók recepciójáról szóló törvényjavaslat nemcsak régi mulasztást hoz helyre, kiegészítve az 1848. s 1868. törvények hiányait, hanem természetesen előfutárja a vallás szabad gyakorlatát biztosító törvényjavaslatnak.

A zsidók recepciójáról szóló javaslat míg a tényleges állapot törvényessé teszi, az egyenlőség elvét segíti diadalra, a vallás szabad gyakorlatáról nemokára beadandó javaslat pedig a lelkiismeret szavát teszi szabaddá.

Nagy elveket juttat diadalra a Wekerle kabinet, korszakot képező nagy alkotások hirdetik dicsőségét.

Wekerle már megörökítette magát, mint pénzügyminiszter s nemokára megörökíti nevét, mint társadalmi életünk új, szebb irányba igazítója.

Ő a gondviselés olyan kiváló

ajándéka, a kivel szemben az ösztinte szó csak úgy hangozhatik, mint a költő mondanása:

„Fény nevére, áldás emlékére.”

Városi közgyűlés.

Április 24. d. e. 9 óra.

Elnök: nagyméltóságú Benitzky Ferenc főispán.

A polgármesteri jelentés a közigazgatás március havi állapotáról — tudomásul vétetett, valamint a 2. 3. 4. és 5. szám alatti kereskedelmi miniszteri leirat, úgy-szinte 6. pont a. belügyminiszteri értesítés s egyuttal mindegyikre nézve elrendeltetett a megfelelő eljárás.

Most következett a 7. pont alá sorozott s nagy érdeklődést előidézett belügyminiszteri leirat, mely a Bódogh Ferenc gyógyszerárának elhelyezésére vonatkozó közigazgatási bizottsági határozatot hatályon kívül helyezi. Ezen nem kis port felvert ügyben a miniszteri leirathoz alkalmazkodás helyett megbízott a közegészségügyi bizottság, hogy a győgytárak elhelyezésének egyrészt a törvényes rendelkezések, másrészt érvényben levő jogviszonyok, végre pedig és legfőképp a közönség érdekeinek figyelembe vétele mellett tárgyalás alá vevén — tegyen megokolt véleményes jelentést, hogy a törv. bizottsági közgyűlés annak alapján állást foglalhasson.

A négy választó kerületben megtartott választás eredménye tudomásul vétetett s megbízott a főjegyző hivatal, hogy a megválasztottakat nyilatkozataik alapján, az állandó bizottságokba ossza be s erről tegyen jelentést.

A gyámpénztár 1892. évi mérlege a javadalmi pénztár 1892. évi számadásairól beadott jelentése — rendben levén — a felmentvényt megadott.

Baktay Mihálynak 100 frt jutalom adott.

Katonai kórháznak alkalmas helyiséget illetőleg a 4. hadtest parancsnokság megkeresettini határozott, hogy adjon körháztervet, melyen a beosztás és helyiségek száma stb. ki legyen tüntetve.

A zenedétől a segély megvonatott, a zenetanítással foglalkozók azonban versenyre

hívtak fel, mert a város fenti határozata nem jelenti azt, hogy a zenetanítás ügyét a hatóság gyámolítani nem akarja.

A p. szentkirályi iskolához építendő terem terve elfogadott.

A negyedik alkaptányi állás szervezése elhatározott.

A Katona István, Bene András, Dukai György és neje által felkért földek megszavaztattak.

A kecskeméti vid. gazdasági egylet kérelme folyóán 60,000 téglat kap ingyen.

Érsek Lajos és Lebozky Gyula kérelme földeladása iránt — a jövő közgyűlés szavazása alá bocsátatik.

A cognaqgyi cukoradómentességi kérvénye — elutasított.

A gyógyszerészek félénkvén felváltva szolgáltatják ki ezután a szegényeknek az orvossgót.

Stiaszny József s. mérnök állásának azonnali elfoglalására utasított.

Tormássy Mihály a megüresedett községi végrehajtói állásra egyhangulag megválasztott.

A város a földhitelintézetől 800,000 frtot kölcsön vesz s a felvételre Lestár P. polgármester kir. tanácsos, Zombory László főjegyző és dr. Szeless J. urak bizattak meg.

A Tatay-tér szabályozási vonalát illetőleg elhatározott, hogy az új vonal a meglévő szabályozási vonaltól a Csongrád-utca felé 3 méternivel tovább helyeztetik.

A jóság legeltetésére felügyelő bizottságba beválasztott: Kovács Sándor, id. Sváb Kovács István, S. Kovács Gábor, Dékány Pál VIII. t., Kovács József, Szél Lajos, Tatay Jenő, Szappanos Elek, Héjas József és Nagy Lajos.

Az elfogatok kezelésére felügyelő bizottság tagjai lőnek Szegedi György elnöklete alatt Szappanos István, Sándor László, ifj. Nagy Lajos, Papp Ferenc, Tatay Jenő, Kovács Sándor.

Végül hazánk egyik büszkesége, Jókai Mór Kecskeméti díszpolgárvá választott, s kimondott, hogy a város a jubiláris ünnepélyeken részt vesz, a Katona-körrel együtt ünnepelet rendez. A díszkormány átadását az indítványozó Horváth Dóme, Lestár Péter k. tanácsos, polgármester és ifj. Bagi László főjegyző bizattak meg.

KECSKEMÉTI LAPOK TÁRCAJA

Nem is olyan régen.

Nem is olyan régen, hogy ha találkoztunk Vidám mosolygással tekintél felém. Oh! e mosolygástól kiderült az arcom és az élet gondját mind elfeledém.

Kevesebb a gondom, és az arcom mégis Mikor látlak mindig el-elkomorul. Te vagy oka annak, a te hidegséged, Ez az mitől szívem, lelkem elborúl.

Oh! ha te azt tudnád, mily nagyon szeretlek Dahogy tekintnél rám olyan hidegen. Talán vigasztalnál, tán reményt is adnál, De nem volnál hozzám olyan idegen.

Nem is kérem tőled, hogy te engem szeress, Hisz én nem szeretem arra érdemet, Oh! de tudom nem leszl oly szivet a földön, Amely téged nálam tisztábban szeret...

Lovas (Rösler) Gyula.

Tanulj halat fogni!

(Szomorójáték.)

Nyári időben minden delután a patak-nál lőtök a kis Bódi fiammal s tanítgatom a halászatra. Persze mint afféle rektor-ember, minden dolognak először is a morális oldalát tekintem s a halászatalkalmával is sokszor elmondom a fiannak: mert látod Bódikám az embereket is így fogják meg, mint a halakat, azért kell ezt neked megtanulnod. De csak hálóval halászatunk s a világról sem horoggal, mert engem is az előbbivel fogtak meg.

Régen történt, ezelőtt tíz évvel, a mi nekem most nagy idő, hogy a feleségem

megláttam egy kis vidéki városban, a hol én is felütöttem a sátoromat. Látnom kellett mindeuap, mert náluk laktam. Mint leány is hatalmas termetű volt, minden tagja nagy arányokban kifejlődve s főleg az orra olyan hosszú, hogy többnyire azt hoztam fel akadályul, mikor nem akartam megéokolni. Hat a hangja? Alig hiszem, hogy az Agreneff féle muszka társulat énekesé melyekben tudott volna énekelni ő nála s hogy a debreceni kántusban lett volna olyan vastag hangú diák csak egy is egy évtizedben, mint a milyen operába való hanggal rendelkezik az én Kunigundám. Ereje is borzasztó! Azt mondja, hogy egyszer az Erdőskárpátokban egy medve támadta meg s ő egyetlen (!) szorítással megölte a bestiát. Néha meg akkorákat toppant a lábával, mikor a Bódikám csintalankodik, hogy az egerek ijedtükben mind összebujaak a pinében.

Persze én sohse reméltem, hogy szerencsés leszek őt valaha nem is oldalbordanak, hanem védő kolozsszuonoknak nevezhetni.

De ez is megtörtént, mint sok más abnormitás. Egyszer Mikulás estére hívtak meg Kunigundáék. Ő még akkor legfeljebb 28 éves lehetett, tehát egészen pajzán leányka. Mikor beléptem hozzájuk, a nagy szakálú Mikulás fogadott, de olyan hosszú volt, mint valami égmeszelő. Kunigunda kis öcsése haláira remülve bújít az úgy alá s én magam is meg mertem volna esküdni, hogy az maga a mennybéli Mikulás bácsi. A hangja csakugyan másvilági volt. No azután földeztam benne az én Kunigundámat s tapsoltunk a jól sikerült tréfán. Aztán a halászatról beszélgettünk s én kiemeltam, hogy legkellemesebb horoggal halászni. „Hálóval, hálóval, Bretán úr, dörögte közbe Kunigunda, így nil s a nyakam köré csavarta a zsebkendőjét, a mely háromszor körülért. Ezen, ismét sike-

rült fogáson annyira kacsagtunk, hogy észre sem vettem, a mint a hüvelyőjajmra háztak valami jeggyűrű-félet s Kunigunda szerel-mesen nehezkedett rám, hogy most „egészen” az övé vagyok. Mit tettem mást, mint hogy az újjamon hagytam a jeggyűrűt s fanyar mosollyal kapaszkodtam fel Kunigunda nyakába s háromszor hallhatolag megéokoltam. Aztán megint leszálltam s szennyes levében forgó föld porondjára.

Fél év múlva már hirdették a templomban, hogy Bretán Samu helybeli kántor-tanító elfogezte Doronghi Kunigunda k. asszonyt, doronghi Doronghy Boldizsár és neje, szül. Leptáky Kunigunda r. kath. válalású hajadon leányát.

A lakodalmonkon az iskolám énekkara dúdolt hazaifas búcsuztatókat, illetőleg harci dalokat, az altot én énekeltem, a legmerélyeb fakkot meg a Kunigundám. A gyerekek ijedtükben majd ott hagyták a fogukat, mikor meghallották a föld alatt járó hangokat. A kis Duzdek Péter apja föl is kért másnap úgy négyzemközt, hogy ne vigyem többé a fiat olyan alkalmatossá-gokra, a hol a rektoré tiszteletes asszony is közreműködik, (bár az esküvőmön teljességgel nem volt nélkülözhető), mert a fű könnyen veszélyes idegtétségbe eshetik. Még később is annyira félték a tanítványaim tőle, hogy mikor a tanterem ablaka alatt, (mert csak egy volt), haladt el, mind a pad alá bújít, mintha az ördög kerülgette volna őket. Kénytelen voltam megnyugtatólag egy ünnepi imádságot mondatni velük.

Házasetem első hetei csak kellemesen teltek, a mennyiben volt alkalmam gyönyörködni a Kunigunda férfias mulatságaiban. Vagy pl. a fészárnumion játszott temetési énekeket s hozzá még énekelte is igazi titáni buzgóssággal; ilyenkor aztán legjobban szerette a „fortissimo” modulációt. Én rendszeren a sarokból csodáltam szörnyű

zenei képességeit, reszketve és a fogamat vaogtatva.

Ha aztán néha-néha összekaptunk, (Uram bocsá!) azt hitte, hogy akkor is az Erdőskárpátokban van s neki esett az én cincár testemnek, hogy még azt az óráit is megátkoztam, mikor a halászatról diskuráltam vele. Egész komolyan meg a világról nem mertem volna visszazólni neki? Igen is, hogy mind e mai napig semmin sem kelt lábra az udvaromon, (a gyümölcsöt is épségben szedhetem le), mert ha valami jámbor keresztényen, kivált úgy este, a házam tájára vetődik s hallja Kunigunda temetési énekeit, az sem mer keresztvetés nélkül végig menni az után.

Egyszer azonban rútul összevesztünk s még most is annak a beteg vagyok. Nevezetesen azt a kérdést dörögte a fülemben a feleségem, hogy miért nem szoktatom le a Bódikát a „neni” megszólításról, mert mindig úgy hívja az anyját. „En arról, anyagi (!) feleségem nem tehetek, ha az a gyerek nem akarja megtanulni a mama szót, pedig már német betűkkel is le tudja írni.”

— Igen, mióta halászni viszi, azóta fél tölem annyira.

Az ám, az lehet, gondoltam, mert ott sok okosat tanul tőlem.

— Elcsapnám én az olyan tanítót, mondja gyonyosan a Kunigunda, a ki még a saját fiát sem tudja megtanítani a tisztességre!

De már erre bennem is felforr a vér, s botomhoz kaptam, (mint ő a sodrófához szokott kapni), hogy egy kisse rájleszték a hivatalon tanfelügyelőre, (mert két esetben az csapott el), s azonban amazoni erővel ragadt meg s kezdett ütlegelni, miközben az a gonosz gyerek sirva kiabálta:

— Most meg te tanulj papá pápát fogni!

O. J.

Az egyházomban való tanítás.

Ez alatt azt értjük, hogy a gyermekek csak délelőtt jönnének iskolába, a délutánjuk aztán szabad lenne. Persze d. e. két annyi ideig lévén iskolában, elvégeznék egyházomban a most d. u.-ra kitűzött tárgyakat is.

Úgy fogván fel a dolgot, hogy egy ilyen, az iskola belételere nézve igen fontos, valamint a családi és társadalmi életbe is kiható kérdés minden oldalú alapos megvitatása, az iskolai hatóság- és a szülőknek a dolog lényegébe való beavatása, tájékoztatása első sorban nekünk tanítóknak, kötelességünk annyiival is inkább, mert hiszen hivatalunknál fogva úgy illik, hogy mi, tanítók értsünk az ilyen dolgokhoz legjobban: szölok hozzá a most felszínre levő paedagógiai kérdéshez; minden mellétekintet nélkül egységyedül az iskola javát tartván szem előtt.

E kérdést szerintem négy szempontból lehet és kell vizsgálni. 1. nevelési szempontból, 2. egészségügyi, 3. paedagógiai, 4. egyéb szempontokból. Itéletem szerint a gyermekekben a jó nevelés a legfőbb; nézzük először is mit szól a kérdéshez a nevelés.

Bár a gyermekek természetes nevelője a család, ha jó a gyermek a családot illeti első sorban a dióseret, ha rossz, a családot terbeli a mulasztás vádjá: mindazáltal méltán s joggal elvárhatják a szülők és a társadalom az iskolától, hogy a rendelkezésre álló időben és eszközökkel a lehető legnagyobb és leghelyesebb irányú nevelői hatást fejtsék ki; és az iskola ezt jelenleg a legnagyobb mértékben meg is teszi. De lássuk, hogyan állna a dolog, ha behozhatnánk az egyházomban való tanítást?

E szerint a gyermekek reggel félhét órától délig az iskolában lennének a tanító szemé előtt, a tanító felügyelete alatt, tehát nevelési szempontból a lehető legjobb helyen. Önkénytelenül ajkamra tódul amögé (hát): bár d. u. is mind ilyen jó felügyelet alatt lehetnének! mit t. i. ott, ahol talán behozhat az egyházomban való tanítást. Így a délelőttel a leglekiismeretesebb nevelő is meglehet elégedve. Most pedig lássuk a délutánok valószínű képét.

Az intelligens szülők gyermekei, hová a kereskedőket és műveltebb iparosokat is számíthatjuk, reményeltetleg kellő felügyelet, nevelői hatás alatt lesznek; ezeket tehát nem fogja érni erkölcsi veszedelem. Ezek a népszerűbb járó gyermekek kontingensének 20–25%-át teszik. Mondjuk, hogy a szállómivelők a szállósgazdák kiviszik d. u. gyermekeiket magukkal a szállóba, tanyára, tehát ezek is úgy ahogy felügyelet alatt lennének. Ezek kiteszik az iskolás gyermekek 30%-át. De nézzük mi történik a többi 45–50% kal, a szegény kézi munkás szülők gyermekeivel?

Az édes apa — a családnak kenyeret s más egyéb szükségességeket keresendő — elmegy már hajnalban az egyik határba, az édes anya szintén igen sok esetben a másikba; vagy pedig itthon a városban megy el mosni, tisztogatni stb. Denique ő sem igen van otthon. Ezeknek a gyermekeik tehát egész d. u. magukra lesznek hagyatva, isten oltalmára bízva, kint az utcán cselegnek, ögyelnek, majd összegyűlekeznek s cigarettára és pipára gyújtanak, a kisebbek a nagyobbaktól illetlen beszédekkel tanulnak, avagy ellátogatathatnak majd gyümölcsösre idején a közeli szállókba s tolvajlásra vetemednek stb. Bizonyosan be fogna róluk kopni, még a leányokról is, az ártatlanság zománca, mintha naponként kétszer látogatják az iskolát. (Egy rendelkezésre álló hosszabb időben, felügyelet, ellenőrzés nélkül sokkal több rosszat tehetnek, mint két rövidebb időközben). Nem mondom, hogy ez bizonyosan így következnék, de mivel aggodalmam igen valószínűnek látszik: azt mondom, hogy ha már most egyházomban tanítanánk is, ezeknek az utcai kóborló gyermekeknek a kedvéért, illetőleg érdekében, be kellene hozni a két félnapos tanítást, hogy erkölcsileg egészen el ne vesszenek. Nevelési szempontból tehát nemhogy ajánlatos, de sőt igen hátrányos lenne az egyházomban való tanítás.

Most nézzük, egészségügyi szempontból, hogy áll a dolog? Mozgás az élet, mondja a példaszó! Igaz, hogy a gyermekek egész d. u. szabadok lévén, mozoghatnak eleget. De kérdem, mi előnyösebb a fejlődő testre az anyagcsere, a vérkeringés stb., az e, hogy egész délelőttünk $\frac{1}{2}$ 7-től fél 12 óráig rossz levegőjű zárt helyiségben töltsük s aztán talán egész d. utánunk szabad levegőn? vagy az-e ha d. e. 2–3 óráig ülünk, utána négy óráig mozognak, d. u. ismét két óráig vagyunk zárt helyiségben és aztán egész estig a szabadban? Azt hiszem, nem kell hozzá orvosi tudomány, hogy e kérdésre megadassék a helyes felelet. Azonban döntsek el e kérdést majdan az orvosok. Hanem annyit már tudok, hogy Minke Béla barátom, volt szentkirályi pusztai, most fővárosi

tanító megkérdezett ez ügyben öt tekintélyes fővárosi orvost, s azok egyértelműleg úgy nyilatkoztak, hogy a fejlődő gyermek szervezete s egészségére az egyházomban való tanítás igen hátrányos sőt veszélyes lenne. Az is bizonyos hogy ha azok a fentebb említett csavargó gyermekek egész d. utánok szabadok lennének, sokkal inkább ki lennének téve még a véletlen baleseteknek is, mint így. Ennyit mondhatok az egészségügyi szempontból.

Hát a paedagógiaival hogyan állunk? Úgy állunk vele, hogy mai napság a két fél napra osztott munka mellett is túltelhetésről panaszkodunk és talán nem is egészen méltatlanul. No most már, hogy ne lenne túltelhelve az a gyermek, ha az egész napi szellemi munkát fél nap kellene nélkül feldolgoznia? Azt mondjuk: a jóból is megárt a sok; hát a négy órai egyházomban való tanulástól, hogy ne csömlönlék meg a gyermek! Az elme is olyan e tekintetben mint a gyomor; ha teli túmjuk, okvetlen megárt neki. Sokkal jobban feltudja fogni, feldolgozni és így megtartani az amögé is még gyenge gyermeki ész a megtanulandó anyagot, ha kisebb adagokban s nagyobb időközökben közülük velük, mintegy tálaljuk fel nekik, mintha egyszerre sokat, sokétét tanulni kényserítenek őket. A délelőtti utolsó két órában már csak a kifacsart citromot akarnánk újra kifacsarni! Elhagyadva, testileg, lelkileg kitaradva a legnagyobb erőfeszítéssel, a legjobb akarattal sem volnának talán képesek figyelni, munkálkodni. Kárba veszne a leghuzgóbb tanító törekvése is.

Igaz ám, de ott van a délutáni nagy meleg, tikkasztó forróság, a mikor nagyrészt szintén kárba vész a tanító fáradsága, mert a gyermekek szundikálnak! Ezt a meleg kérdést már az egyéb szempontok közé sorolva, itt szölokun tehát róla. Annyi bizonyos, hogy ha nagy meleg van, az mind a tanulóra, mind a tanítóra igen kellemetlen, sőt alig tűrhető és csak a legnagyobb erőfeszítéssel lehet a kis álmos néppel valamire boldogulni. Csakhogy nálunk, ami vidékünkön, az iskolai év utolsó hónapjában, júniusban is nem sok nap van olyan „alig tűrhető”; s a mikor nagyon meleg van, akkor már a délelőtti órákban is csakúgy meg volna az a baj, hogy a kimerült gyermekek egy része elszundikálna: kárba vészne rájuk nézve a tanítás. Ezt így aligha lehetne kikérülni. Hanem meg lehetne ezt a meleg kérdést oldani úgy, hogy vagy haza becsátanánk a gyermekeket, azon a néhány délutánon, mint tudommal a fővárosban is teszik, ha már épen úgy tűrhetetlen a meleg, vagy pedig visszatérni — s ez lenne a meleg kérdés teljes megoldása — oda, miként az én gyermek koromban volt szokásban, hogy május 1-től reggel a 7 órai harangszóra, d. u. a 3 órai harangszóra mentünk iskolába. A délelőtti meleg nem ért ott bennünket, a délutánt pedig mi nem értjük ott; 3–5-ig már meg sincs olyan nagy meleg. Ezt talán érdemes is volna megfontolni!

Határozottan az egyházomban való tanítás előnyösebb irhatjuk azt; hogy akkor jóval kevesebb lenne a mulasztás, mint így. A szülők jobban tartózkodnának gyermekeiket kikérni, tudván, hogy az egész d. u. az övék. akkor egy és más dologra felhasználhatnák őket minden kérdés nélkül.

Azt is meg kell említenem, hogy a gyermekeknek a reggeli első két óra után 9-től 10-ig jászó idejük volna, ami természetesen olyan helyes intézkedés, hogy szinte önként értődik; kis gyermekekről lévén szó. Amde ebben meg az a bökkenő, hogy a jászóra lenne ugyan idő, de a mi iskoláinknak olyan kicsiny udvaruk van, hogy jászó hely nem volna elegendő. Az 1-5-ös kerületi iskolának pláne a hova pedig ezer gyermek, az iskolába járók 35% ka rá, éppen nincs jászóhelye. Az emeleten pl. egy kicsiny zárt folyosón nem kevesebb mint 270 gyermek játszhatnék! Az udvar akkora hogy a másik 3 osztálynak is háromszor a kora kellene! Még talán ha az idő kiadná, a felső három osztályt, fiúkat és leányokat is, ki lehetne vezetni a katonára vagy a temető-sétányra? Azonban erről akkor majd ha szükség lesz rá. Igen szép intenciója illetőleg indoka van nálunk e tervezetnek; az t. i., hogy mivel a kecskeméti nép fő foglalkozása a föld- és szállómivelés s gyermekeiket így tavasszal feltudják és szeretik is felhasználni: ha lehetséges, adjuk meg a népek az alkalmat, hogy gyermekeik minél több hasznát vehesse. Ez az intenció tagadhatatlanul igen szép, nemes; s éppen ez oknál fogva nagy pártolásra is talált a minden széppért; nemestért lelkesült tanítóinknál.

Hanem ez okra nézve bárki is azt mondhatja, hogy aránylag kevés azon szülők száma, akik gyermekeiket saját körükben meglehetősen feltudják és kívánják is használni. Mert bizony úgy van, legalább én azt hiszem, hogy az úri asszonyok a „mamák” jobban szeretik, ha a gyermekük iskolában van, mintha otthon rendelkezne, a nyakukon „alkalmatlanok”. Azokat a szülőket pedig, akik csakugyan

valóban kívánják, és mindenáron szeretnék gyermekeiket felhasználni, csak az anyagiakkal gondolva; a fél napi szünetek sem elegendék ki; még jobban szeretnék az egész napi szüneteket, hogy t. i. egyáltalában ne kellene gyermekeiknek iskolába járni.

Ezekkel ellenkezőleg lenne a kevésbé művelt szülők között nem egy olyan is, aki azt mondaná, hogy nem baj az, ha a gyermekek egész délig iskolában voltak, azért tanítsák őket délután is, azért vannak a tanítók! Ezek az okok azonban az ügy érdemére nézve keveset határoznak. Valamint az sem lényeges, hogy ha pl. behozhatnák az egyházomban való tanítást, akkor az úri gyermekeknek és így a mamáknak is korábban kellene felkelni, korábban kellene reggelizni. Lehet, hogy némelyek ezért zsörtölődnének, nem szívesen áldoznák fel megszokott kényelmüket, de vizsgálatlanul az azal, hogy a korai kelés mind nekik, mind kedves gyermekeiknek csak egészségükre válnék.

Van még az „egyebek” rovatában egy hathatós indok, a mi szintén e kérdés ellen szól; de nem akaráván az irigységet, a haragot magunk ellen szaitani, s az általán valaki drága egészségében kárt tenni: azt ezáltal elhallgatom. A tanítók azt hiszem, ezt úgy is tudják, másoknak pedig éppen nem szükséges tudatni, tartozván e dolog egyedül ő rájuk.

Azt is fellehetne még hozni e kérdést támogatására, hogy a budai tanítóegylet a múlt hónapban tartott egyik gyűlésén az ügygel behatólag foglalkozván, azt eldöntötte. Azonban nem valami nagy lelkesedéssel, mert csak egy vékony szó többségük volt az egy házomban való tanítás híveinek.

Ha még megemlítem azt a nem kevésbé lényeges körülményt, hogy nálunk az őrend nem lehetne úgy beosztani, hogy tisztán csak d. e. jönnének a gyermekek iskolába, hanem egyik-másik osztálynak egy két d. u. — e tervezet szerint is — ezután is fel kellene jönni, és feleltem azt a szintén tudni való dolgot, hogy e tervezet nálunk csak a tavaszi hónapokban: április, május és júniusban javasolja az egyházomban való tanítást, így tehát nálunk ez aggodalmak nem az egész évre, csak az év egy harmadára birnak jogosultsággal, és végül azt, hogy a tanító testületből is ezáltal nem valami sokan lekesülnek érte: azt hiszem körül-belül elmondottam, ami ez ügynek teljes megismerésére szükséges.

Nem lehet azonban érdemleges kifogásom a centrális eme szavai ellen: „Próbáljátok meg mindenkét és a mi jó, megtartsátok!”

Különböztessék itélni és határozni!

Tormássy Sándor.

Regi magyar időjárasi följegyzések.

(Folytatás.)

1795. Olyan szörnyű tél volt, mineműre meg a krónikák sem emlékeznek. A hó egy singtony vastagságra nevedeket, a fák ennek terhe alatt lenyomattak. A farkasok felakadtak a havon, sok e miatt éleketet vagy tagjaikat elvesztették; tartott 14 hetedik (Krónika Magyarország polgári és egyházi életéből a XVIII. század végén 377.) A háza talainál magasabb volt a hó és sok helyeken a keményen jártak ki s be a lakosok. Ezen télen volt ama Szent Pál napi zivatar, mely örök emlékezetet érdemel. Aratás után minden oly bőven lett, hogy a legszegényebb is elfelejtette minden kiállt inséget. (Hasznos Mulatságok 1822. I. 404.) Szászvárosról azonban így írnak: Országunknak minden részében, különösen pedig Hunyad vármegyében május 10-én a szüretnek nagyobb része megesett. Egy kemény hó harmat anticiált mindenütt, valahol a hegy igen magas nem volt, vagy úgy nem cselekedtek mint Solymoson méltóságos oberster Bartsai úr. Ez a sokat látott úr vérvén észre, hogy az idő hideget akar szőlőjére küldeni, tüzet állított ki annak eleibe. Az alját és a barázdált szőlőnek bizonyos messzeségre valami száraz gánéval meghordattatván és azt meggyújtatván, meleg és vastag füstöt gerjesztett. Az a füst a vastag levegőben igen fel nem mehetvén elterjeszkedett és beborította a szőlőt, hogy az se a füstön alól, s azon felül a párazatok vagy meg nem fogyhatanak, vagy megfagyva nem ártathattak. (Bétsi Magyar Merkurius 1795. 642.)

Kis-Marton városa szomszédságában fekvő Csillingthal névű helyiségben tapasztaltott a mostani (1795/6.) télnek rendkívül való kargysága. Láttá egy lakos gyümölcsös kertjének egy almafáját októberbe kivirágozva, januárusban pedig téli almákat szedett azon fájáról. Többször ettek a szokatlan idejű almából és azoknak se színében, se ízében nem tapasztaltak legkisebb hiányosságot is. Csak abban az egyben különbséget ezen almák a másiktól, hogy nem voltak olyan nagyok. Kis-Marton városa Kapitányának, Müllner úrnak kertjében is egy egészen megérett alma szá-

kasztott le ezen a télen, mely tulajdonképen való téli gyümölcsből egész háza népének adott kóstolóba nevezett úr örök emlékezetnek okáért. (Bétsi Magyar Hirmondó 1796. 228.) 1796-ra tudorló lányt téli; a Duna jeget nem látott, januárusba oly meleg, hogy a méhek szöltre jáltak, legyek, szúnyogok röpödték, a pókok hálókat szöttek. Február elején nálunk a som, mondola és barack fák virágosak voltak. Londonban pedig a fecskek seregrel jártak. (Hasznos mulatságok 1822. I. 404.) A tél oly lágy volt, hogy csak március 6-án kellett egy kis jég miatt a kompokat kihúzni. Ezen év is jó termést adott. (Természet V. 96.) Benkő József följegyzése Kőpecen Háromszékben: Február első napján szép tavaszi virágok láttak a mi erdeink szélein és berkeinkben, minemű 1. hóvirág vagy fehér kankós (Galanthus nivalis.) 2. veres kankós (Dens Caninus.) 3. farkas hárs (Mererum) vagy inkább farkasbors az ő gonosz mérges és az ember torkát ha lenyelni ugyan égető, szüitén meggyorta gyümölcseiről; 4. márti lapu (Farfara) virága, 5. Kalapfü (Patasites.) E két utolsónak levelei még a földben vannak, mivel a virágok mindenkor előbb szoktak kinőni, mint a levelek. Februárusnak közepén láttam virágait a tüdőfűnek (Pulmonaria), májfűnek vagy a község nevezése szerint magyaró aljának (Hepatica) és még többeknek is. (Magyar Kurir 1796. 458.) (Folyt. köv.)

TANÜGY.

Felszólalás a Tanítókó otthona érdekében címen „Egy vidéki tanítónó” aláírással egy közleményt kaptunk, mely nemcsak súlyos, de alaposnak is látszó vádakkal illeti a Mária Dorottya Egyesület választmányát s mi ezáltal csak azért nem közöljük, mert ismeretlen egyén támadásának helyet nem adhatunk a vádak közül a fontosabbnak látszókat azonban megemlítjük, részint, hogy a felügyelő bizottságnak tudomására jusson s ha hibásnak érzi eljárását megváltoztathassa, részint azért, hogy a — címzésből sejtjük — minket ismerő, lapunkat olvasó írónó tudomásul vehesse, hogy ha a hírlapok támogatására számítai akar, meg kell magát nevezni.

A legfőbb vád az, hogy az intézet alapszabályait, az igazgatónó önkénykedő eljárása kijátszassa és így az u. n. „Tanítókó Otthona” a vidéki tanítókó részére nem vált be otthonnak; mert a keresztül utazókat be nem fogadta az igazgatónó ámbár be kellett s be lehetett volna.

Ezen sérelem, ugyszinte az, hogy az igazgatónó állítólag igen durván, lenézőleg beszél az alapszabályok által írt jogokat igénybe venni akaró vidéki tanítókókkal, felszínre hozott egy másik sérelem tényét, t. i. azt, hogy a felügyelő bizottság, a helyett, hogy kérdeműl tanítónó alkalmazzott volna igazgatónóul s irodavezetőül — rokoni összeköttetés alapján pártfogott egyének kerültek a jó állásokra, kik a tanítói értéket méltányolni nem tudják.

Ennyi is elég a sérelemből, ha a vád alapos.

Mindenesetre ajánljuk a nemes ügy érdekében, a nemes célra irányított buzgóság apostolainak, az egyelet létrehozott egyéneknek, legyenek igazságosak s ha a vád megáll, vessék befolyásukat latba, hogy a visszalelék már kezdet elején alá ne ássák az egyelet virágzását.

IRODALOM.

— A Pallas Nagy Lexikonának 22. és 23. füzeté is megjelent. Augusztus — Bádógy. A 22. füzetben az ásványok és közetek képződési viszonyait feltüntető színes melléklet van adva s Athen szobra. A 23. füzetet Ausztrália térképe s autografok gyűjteménye teszi érdekesebbé.

— Beküldetett. „A magyar pénzügyi-gy vezérnóala.” Irta dr. Szigethy Lehel köz- és váltóüggyvéd s tanár a kecskeméti jogakadémián. A hozzánk most érkezett mű részletes bírálattal ezáltal nem adhatjuk meg.

— Megjelent s beküldetett dr. Kovács Páltól „A kötelező polgári házasságról” s „Titkári jelentés a Katona-kör” 1891. 1892. évi működéséről.

— Rendkívüli érdekes és becses tartalommal jelent meg a „Képes Családi Lapok” legutóbbi 18-ik száma. Bevezetűl hozza Tábori Róbert „Küzdelmek” című érdekes hosszabb elbeszéléseinek folytatását, mely után egy igen érdekes francia beszély következik. Murányi Kornélia kitűnő fordításban. Legfőbb értékét képezi azonban Tolnai Lajos nagyérdű „Sokat adjon az Isten” című elbeszélése, melyre különösen felhívjuk olvasóink figyelmét. Megemlítsük méltó meg a magyar írónó egyik kitűnőségének Nagyvárady Mirának „A triumvirátus” című elbeszélése. Társadalmi és ismeretterjesztő cikke humoros apróságok, irodalmi ismertetések rekesztik be a közlemények sorozatát, ismét és ismét bizony-

Műkert megnyitás!

Alulírott tisztelettel értesitem Kecskemét város n. é. közönségét, hogy

a városi műkerti vendéglőt

bérbe vettem, a jelenkor igényeinek megfelelően

nyári mulatóhelynek

berendeztem, azt ma, vasárnap f. ápril hó 30-án d. u. 3 órakor Kolompai Miska jóhírű zenekarának közreműködése mellett megnyitom.

Miután nagy áldozatokkal a városi műkerti vendéglőt kellemes kirándulási helylyé átalakítani főtérképem; ott egész nyári időny alatt minden nap délelőtt úgy mint délután megfelelő személyzettel a közönség szolgálatára állok, igazi jó magyaros ételek és tiszta kezelésű italok mérsékelt áron való kiszolgálásával, a közönség megelégedését megnyerni óhajtom, — kérem a n. é. közönség szíves pártfogását.

Kecskemét, 1893. ápril hó 29.

Tisztelettel

Makula László

a városi műkerti vendéglő bérelője.

1-1

Egyedül égvényes kénes savanyúvíz, kiváló egészségre gyomor, bél, tüdő, lég-cső, hólyag-burát, húgykő- és fűvénnyel, s mint általában kedvelt itóó ital is igen ajánlható a

PARÁDI

savanyúvíz, különösen rossz ivóvíz helyett, vagy járványos betegség idején. Helyi kizárólagos raktára a forrástól **NYIRÁDY LÁSZLÓ** cegnél van.

Házelandás.

Néhai özv. Zseni Lászlóné hagyatékát képező III. t. páva-útca 109. szám alatt levő háza szabad kézből örökáron eladó.

Értekezni lehet özv. Belák Jánosnéval V. letez vadász-útca 53. szám alatt.

Minden ujságolvasónak nélkülözhetlen!

A legnagyobb teljes magyar LEXIKON **Az Athenaeum Kézi Lexikona.**

A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szakfőírások közreműködésével szerkesztve.

KÉT KÖTET. **Dr. ACSÁDI IGNÁC.** KÉT KÖTET

Kilencvenhat térképpel, színes és fekete műlappal és táblázattal.

Ara fűzve 12 frt. Két díszes és erős félbörkötésben 16 frt.

A Kézi Lexikon beosztása és iránya teljesen a magyar közönség szükségletéhez van mérve.

A Kézi Lexikon *Helységnevtár, Irték nevtárát stb. teljesen pótol.*

A Kézi Lexikon a német Conversations-Lexikonoknak nélkülözhetlen magyar kiegészítését képezi.

A Kézi Lexikon 3840 hasáb szöveget, 32 térképet, 16 színes mellékletet, 34 kétoldali fekete képtáblát és 14 táblázatot tartalmaz.

A Kézi Lexikon minden hazai könyvkereskedésben kapható.

A Kézi Lexikon

A GALLIA-fele könyvkereskedés (Metzger Bela) Kecskeméten 1 forintot havi részletre is szállítja.

Szagtalan és nyomban száradó.

10 m-re, 1 kgr. 1 frt 50 kr.

Minden festéket befűd.

Christoph Ferenc SZOBAPALLO-FÉNYLAKK

színezett szobapallo-fénymázt, színezett szobapallo-fénymázt, színezett szobapallo-fénymázt, színezett szobapallo-fénymázt.

Christoph Ferenc, A valódi szobapallo-fénylakk készítője és egyedüli gyártója. **Prága, K. Berlin. Zürich.** 5

Kecskeméten: Beck Mór és Nyirády László uraknál.

Penzintézetek és malmok részvényei, valamint földbirtokok és egyéb ingatlanok eladását és vételét közvetíti alulírott.

Jelenleg van eladó:

300 holdas földbirtok — melynek fele része szántóföld, öt hold szőlő, jó karban levő lakház és gazdasági épületekkel — több évrre bérbe adandó.

Részvények:

1 db takarékpénztári részvény.

Kerestetik vételre:

5 db Gazdasági malom részvény.

3 db Sörtészőlő malom részvény.

5 db Népkán részvény.

Valódi hamisítatlan borok!

A magyar kir. földművelésügyi minisztérium felügyelete alatt álló

Magy. kir. Orsz. Központi Mintapince borainak és Dreher Antal palack-sör kizáról. elárúsítása.

BLEYER ADOLF

II. tized, Széchenyi-útca 2. sz.

Máriaczei Gyomorcsseppek

nagyszerűen hatnak gyomor bajknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű. A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felhűtség, savanyu felbőfögés, hasmenés, gyomorégés, felesleges nyálkiválasztás, sárgaság, under és hányás, gyomorgörccs, szűkülés. Hatásos gyógyszernek bizonyult lejtájánál, a menyinyiben ez a gyomortól származott, gyomortürelésnél étellekkel és italokkal, giliszták, májbajok és hámorhoidáknál. Emeltett bajknál a **Máriaczei gyomorcsseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanúsít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr. — Magyarországi források:

Török Jozsef gyógyszerészára Budapest. Király utca 12 sz.

A védjegyet és aláírást tüzetesen tessen megtekinteni!! Csak oly csseppeket tessen elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a készítő aláírásával (C. Brady) és ezen szavakkal: "Valódiságát bizonyítom".

A Máriaczei gyomorcsseppek valódián kaphatók. **KAPHATÓ KECSKEMÉTEN:** Bodogh Ferenc, Farkas Ignác, Katona Zsigmond és Molnár Pál gyógyszerész uraknál.

41-11

Megrendelési czimek

Dreher Antal kiviteli palaczkcsőreire.

Dietrich és Gottschlig Budapesten.

IV., régi posta-útca 10. szám.

vagy

Dreher Antal úr serfőzdéje

Kőbányán.

Szállítás kiviteli-sörpinczeinkből Kőbányán fűzér-útca 30. szám, 50 pa laczkot tartalmazó rekeszekben, a kőbányai vasutállomásokhoz vagy a budapesti hajóállomásokhoz szállítva.

Ismeteladókak különös kedvezmények.

Árjegyzékkel a czim beküldése után azonnal szolgálunk.

A világ legjobb fénymáza!

FERNOLENDT fénymáza

BÉCS, Gyár alapítottat 1835-ben.

E fénymáz vitriol nélkül **sötét fekete fényt** ad, a bőrt tartóssá teszi.

Mindenütt kapható!

A t. e. közönséget saját érdekében intjük, Fernolendt fénymázot kérje há-tározottan és csak azon dobozt fogadja el, a melyik

St. Fernolendt nevével van ellátva, miután sok rossz utánzat van, a melyeknek címkéje az enyimhez hasonlóan készítettett a közönség megtévesztése céljából. 52-23

A ki nem akarja, hogy ilyenféle hibridokkára használja fel a fejt, továbbá a ki szép sügarnyúzó

bajusz.

de telt szakállt akar, az használja a dr. FAIRCH-féle **svájcei haj-elixirt.**

Ezen hajfiosztó szer, mely rögtön megszünteti a hajhullást, határozottan biztos sikert ér el a néha visszazsúrdulóval kezelve-dők.

Ara: 1 nagy tégely 2 frt, 1 kis tégely 1 frt 20 kr. Kapható a **svájcei Haj-Elixir** magyarországi főraktárában **BUDAPEST, IV., Kecskeméti-útca 8.** Széklődés vidékre az összegnek késpénzben vagy levelelvégben előre való beküldése esetén bárhova bérmentve és teljes titoktartás mellett, vagy pedig utánvétellel bérmentlenül!